

2. Sociální vývoj

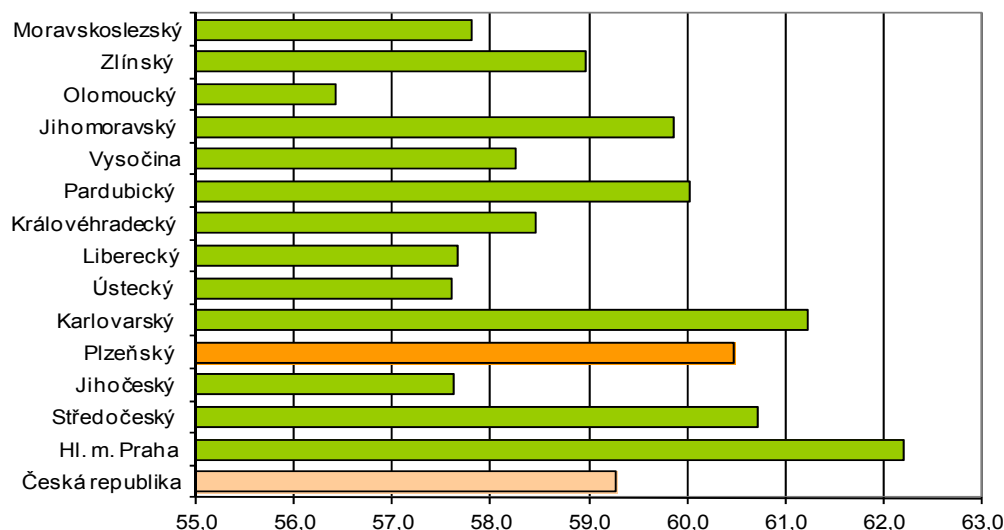
Zaměstnanost (VŠPS) - 5,5 % starších 15 let žije v Plzeňském kraji

Podle VŠPS žilo v kraji ke konci roku 2013 celkem 489,4 tisíc osob starších 15 let, z toho bylo 193,4 ekonomicky neaktivních. Pracovní sílu tvořilo 280,5 tisíc zaměstnaných a 15,4 tisíc nezaměstnaných osob. Meziročně došlo k nárůstu pracovní síly o 4,6 tisíc, z toho zaměstnaných o 3,3 tisíc. Ze zaměstnaných v národním hospodářství jsou nejpočetnější skupinou osoby ve věku 30 až 44 let, kteří představují 42,3 %. Z hlediska vzdělání tvoří 77,4 % lidé se středním vzděláním s a bez maturity. Zaměstnaných žen je v kraji 43,1 %. Pokud jde o vývoj zaměstnanosti podle postavení v zaměstnání, do roku 2012 se zvyšoval počet podnikatelů pracujících na vlastní účet, v následujícím roce došlo ke snížení o 6,6 tisíc. Z hlediska odvětví pracuje třetina zaměstnaných v průmyslu (33,1 %), následuje s 11,2 % velkoobchod a maloobchod a stavebnictví se 7,9 %.

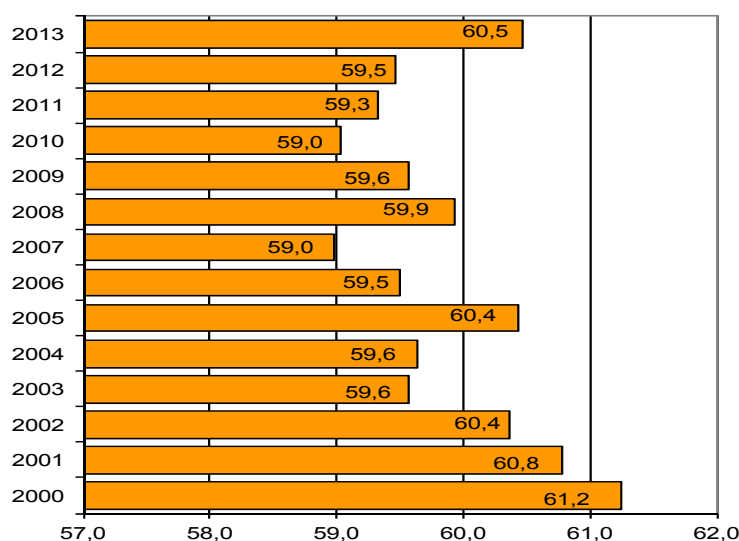
Míra ekonomické aktivity je podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných, tedy pracovní síly, na počtu osob starších 15 let

Míra ekonomické aktivity dosáhla v roce 2013 v kraji 60,5 % a meziročně vzrostla o 1 procentní bod. Zatímco u mužů dosáhla 68,9 %, u žen 52,3 %. V obou případech byla v roce 2013 nejvyšší za posledních pět let. Míra ekonomické aktivity byla o 1,2 procentního bodu vyšší než průměr ČR a čtvrtá nejvyšší mezi kraji. Vyšší vykázali Hl. město Praha, Středočeský a Karlovarský kraj.

Graf č. 7 Míra ekonomické aktivity v krajích ČR v roce 2013

Graf č. 8 Vývoj míry ekonomické aktivity v kraji v letech 2000 až 2013

Nezaměstnanost (VŠPS) - obecná míra nezaměstnanosti byla mezi kraji druhá nejnižší spolu se Středočeským a Jihočeským krajem

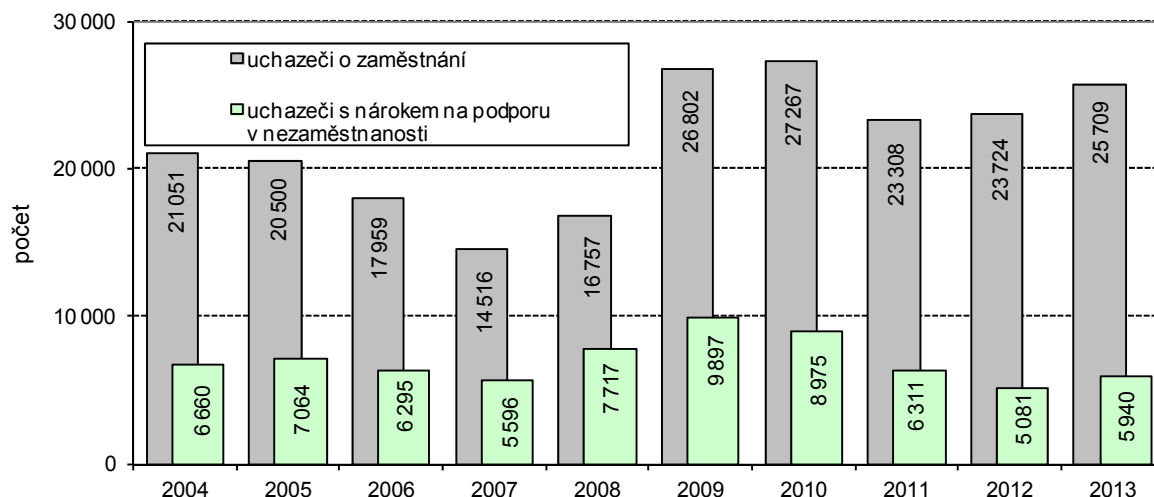
Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti na základě výsledků VŠPS dosáhla v roce 2013 hodnoty 5,2 %, z toho u mužů 3,8 % a u žen 7,0 %. Ve srovnání s průměrem ČR byla o 1,7 procentního bodu nižší. Z 15,4 tisíc nezaměstnaných v kraji mělo 6,5 tisíc střední vzdělání bez maturity, 3,9 tisíc střední s maturitou, 3,5 tisíc základní vzdělání a 1,6 tisíc nezaměstnaných tvořili vysokoškoláci. Z celkového počtu (368,9 tisíc) nezaměstnaných v ČR představuje podíl kraje 4,2 %.

Specifickou skupinou nezaměstnaných jsou neregistrovaní na úřadu práce, kterých bylo 2,8 tisíc, z toho bylo 1,8 tisíc žen. V ČR představuje tato skupina 69,1 tisíc osob.

Nezaměstnanost (MPSV) - uchazeči o zaměstnání ke konci roku 2013 vzrostli

Téměř o 2 tisíce na 25 709 se zvýšil ke konci roku na úřadech práce v kraji počet uchazečů o zaměstnání. Dosažitelní, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání, tvořili 97,3 %. Z nezaměstnaných žen, kterých bylo evidováno 13 057 (50,8 % ze všech uchazečů), tvořily jednu čtvrtinu (26,2 %) ženy starší než 50 let. Přestože se meziročně zvýšil počet uchazečů o zaměstnání, zůstal téměř zachován počet uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo (podíl činil ke konci roku 2013 – 9,7). Podíl absolventů a mladistvých z celkového počtu uchazečů se ke konci roku 2013 snížil ze 7,1 % na 6,5 %, rovněž se snížil podíl uchazečů se zdravotním postižením z 13,1 % na 12,6 %. Nárok na podporu v nezaměstnanosti pobíralo koncem roku 5 940 uchazečů, což představuje necelou čtvrtinu všech nezaměstnaných (přesně 22,7 %).

Graf č. 9 Uchazeči o zaměstnání, z toho s nárokem na podporu v nezaměstnanosti v kraji

Počty dlouhodobě nezaměstnaných se zvýšily téměř o čtvrtinu

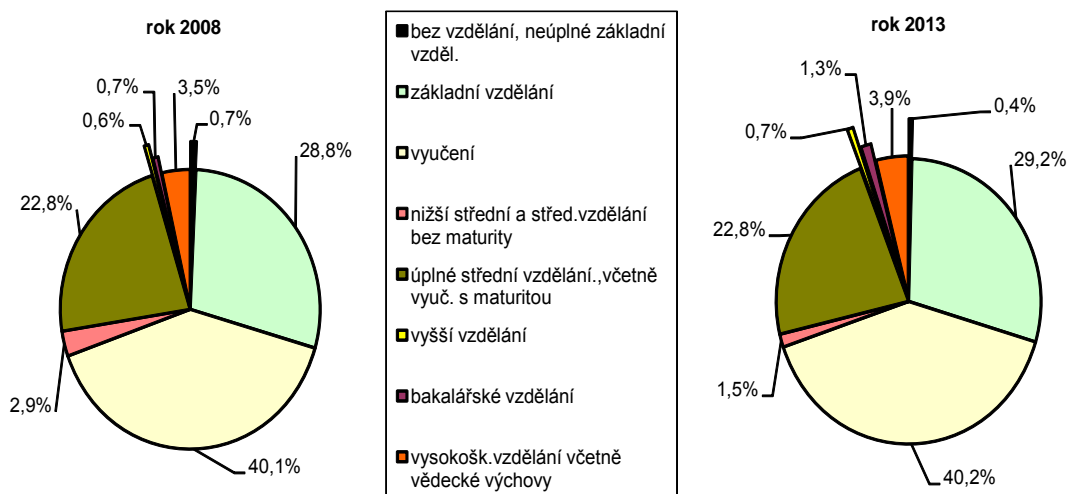
Celkem 9 201 nezaměstnaných bylo koncem roku 2013 v evidenci úřadu práce déle jak jeden rok, přičemž uvedený počet byl nejvyšší za posledních pět let. Tito uchazeči představovali v kraji 35,8 % všech nezaměstnaných. Největší podíl 47,0 % vykazuje okres Tachov, který se potýká dlouhodobě s vysokou nezaměstnaností. Naopak nejméně dlouhodobě nezaměstnaných (565 ke konci roku 2013) s nejnižším podílem v kraji (29,9 %) vykazuje okres Rokycany. Pětinu všech nezaměstnaných v kraji (20,1 %) představují uchazeči, kterým se ani po dvou letech nepodařilo vstoupit do pracovního procesu.

Nezaměstnaní podle věku - starší ročníky hledají těžko uplatnění na trhu práce

Nejvíce ohroženou skupinou nezaměstnaných jsou mladí do 25 let, kteří tvoří 16,2 % a starší 55 let s 16,4 % ze všech nezaměstnaných. Ve věkové struktuře 55 až 59 let bylo koncem roku 2013 evidováno 3 523 osob, což je ze všech sledovaných pětiletých skupin nejvyšší počet.

Z hlediska vzdělání jsou nejohroženější skupinou lidé se základním vzděláním a vyučením, kteří tvořili 69,8 % všech nezaměstnaných. Z okresů pak nejvyšší podíl (78,6 %) vykazuje okres Tachov, naopak nejmenší okres Plzeň-město (62,2 %).

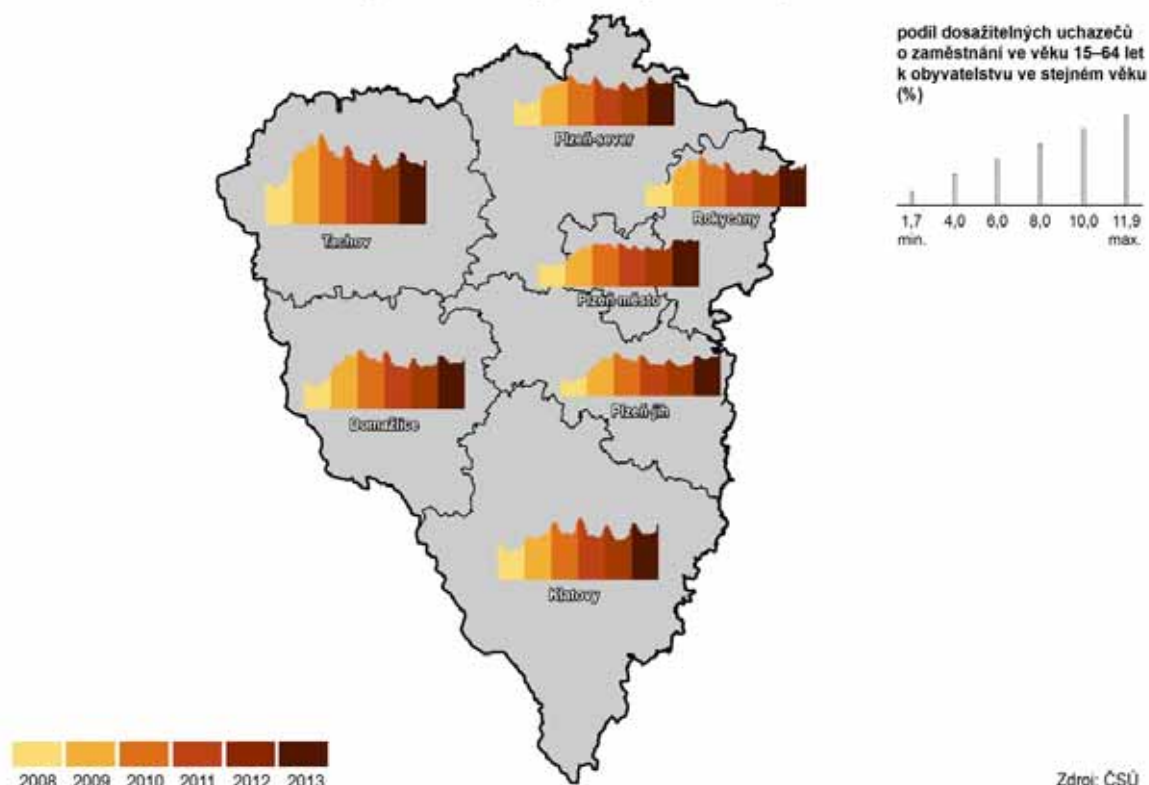
Graf č. 10 Kvalifikační struktura neumístěných uchazečů o zaměstnání v kraji

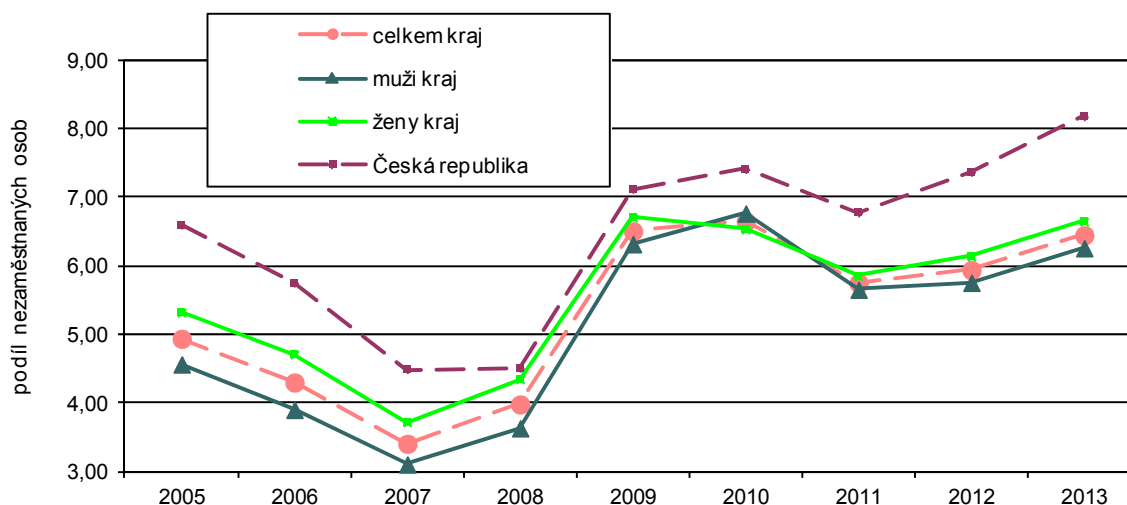
Podíl nezaměstnaných osob nahradil míru registrované nezaměstnanosti

Podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku (stav k 31. 12. v %) dosáhl v kraji 6,45 %. Podíl nezaměstnaných byl ke konci roku 2013 po Hl. městě Praha (5,14 %) druhý nejnižší a pod republikovým průměrem (8,17 %). Z okresů kraje dosáhl ukazatel nejnižší hodnoty v okrese Plzeň-jih 5,52 % a zároveň páté nejnižší hodnoty mezi okresy ČR. Lépe na tom s nezaměstnaností byl okres Mladá Boleslav, Praha-východ a Praha-západ a již jmenované Hlavní město Praha. Zatímco u mužů činil podíl nezaměstnaných v kraji 6,26 %, u žen 6,64 %. Ve dvou okresech kraje (Klatovy a Tachov) je podíl u mužů vyšší než u žen.

Nezaměstnanost v okresech Plzeňského kraje v letech 2008 až 2013 (stav ke konci jednotlivých měsíců)

Graf č. 11 Podíl nezaměstnaných osob (podíl dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku v %)

Mzdy – výsledky jsou čerpány ze strukturální statistiky mezd zaměstnanců

Již několik let spolupracuje Český statistický úřad s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV) na výsledcích strukturální statistiky mezd zaměstnanců. Takto vypočtená průměrná mzda však není shodná s průměrnou mzdou zjišťovanou z podnikového výkaznictví ČSÚ. Na základě strukturálního šetření dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2013 v Plzeňském kraji výše 25 156 Kč, z toho vyšší mzdu v průměru o 5 611 Kč pobírali muži. Proti předchozímu roku se mzda zvýšila o 321 Kč. V porovnání s ostatními kraji byla mzda v Plzeňském kraji čtvrtá nejvyšší, vyšší vykázal kraj Hl. město Praha (34 685 Kč), Středočeský kraj (26 623 Kč) a Jihomoravský kraj (25 592 Kč). Z devíti hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO pobírají nejvyšší výděly v kraji řídící pracovníci (51 731 Kč). Nejméně jsou placeni pomocní a nequalifikovaní pracovníci s 15 470 Kč průměrné hrubé mzdy. Další skupinou s nízkými příjmy je skupina zaměstnanců pracujících ve službách a prodeji, jejichž průměrná hrubá mzda v roce 2013 činila 16 521 Kč.

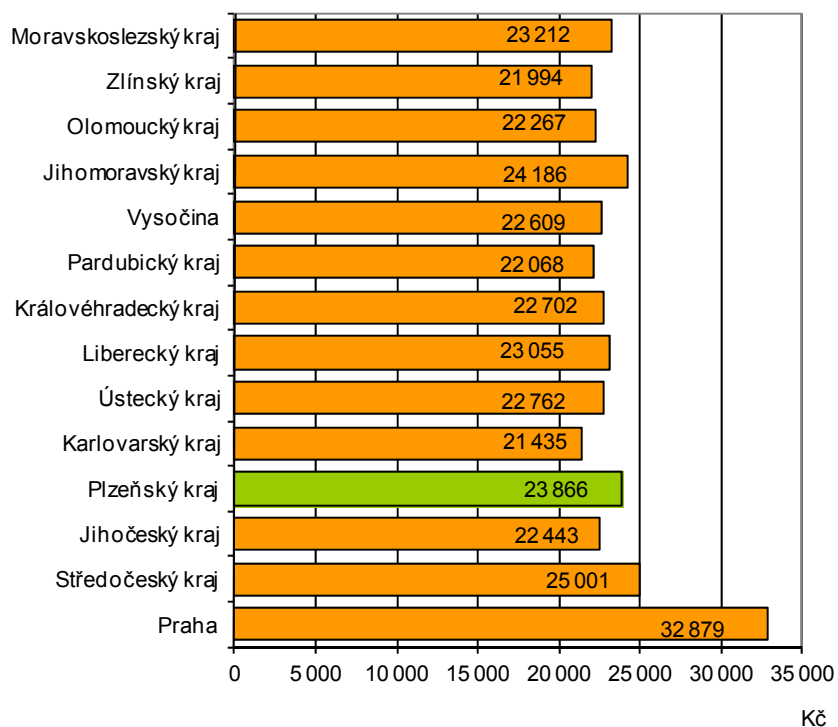
Medián mezd, vyjadřující mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení, není ovlivněn extrémními hodnotami jako průměr, a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni. V roce 2013 dosáhl výše 22 528 Kč a proti předchozímu roku se hodnota zvýšila o 336 Kč. V porovnání s průměrnou mzdou činí rozdíl v kraji 2 628 Kč.

Mzdy zjištěné ze statistického zjišťování ČSÚ vzrostly meziročně o 0,3 %

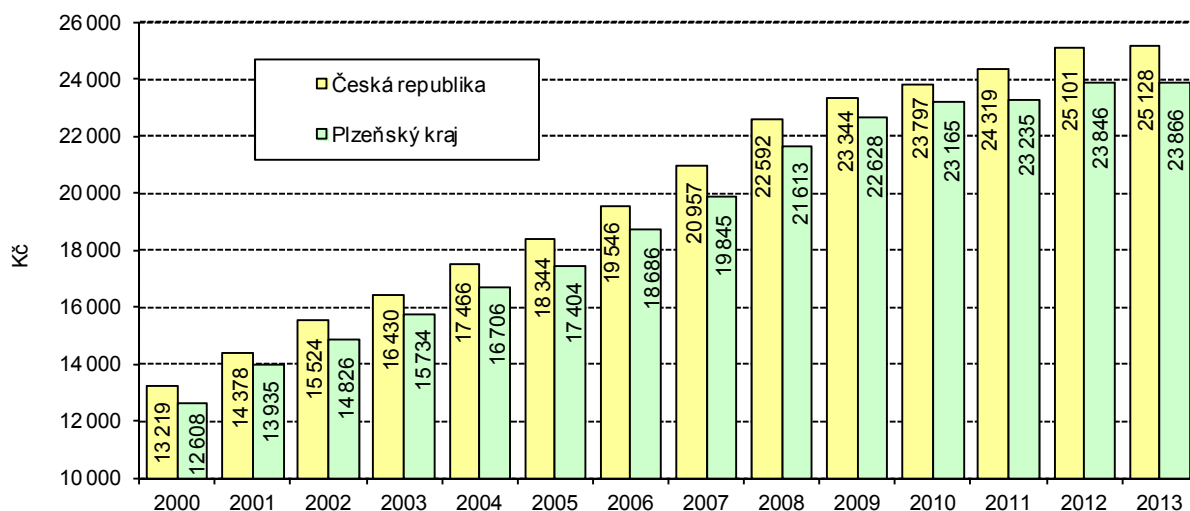
Na základě statistického zjišťování dosáhla průměrná hrubá nominální mzda v kraji výše 23 866 Kč (přepočtené osoby). Mzda byla v porovnání s ostatními kraji čtvrtá nejvyšší, zároveň však pod průměrem ČR (25 128 Kč). Průměr ČR ovlivňují jednoznačně mzdy v Hl. městě Praha s výší 32 879 Kč, přičemž žádný z krajů průměru ČR nedosahuje. Nejnižší mzdu dlouhodobě vykazuje Karlovarský kraj s 21 435 Kč v roce 2013; rozdíl od nejvyšší mzdy dosahuje 11 444 Kč.

Meziročně vzrostla hrubá nominální mzdy v ČR pouze o 0,1 %, reálně však poklesla vlivem indexu spotřebitelských cen o 1,3 %.

Graf č. 12 Průměrná hrubá měsíční mzda v krajích ČR v roce 2013 - pracovištní metoda

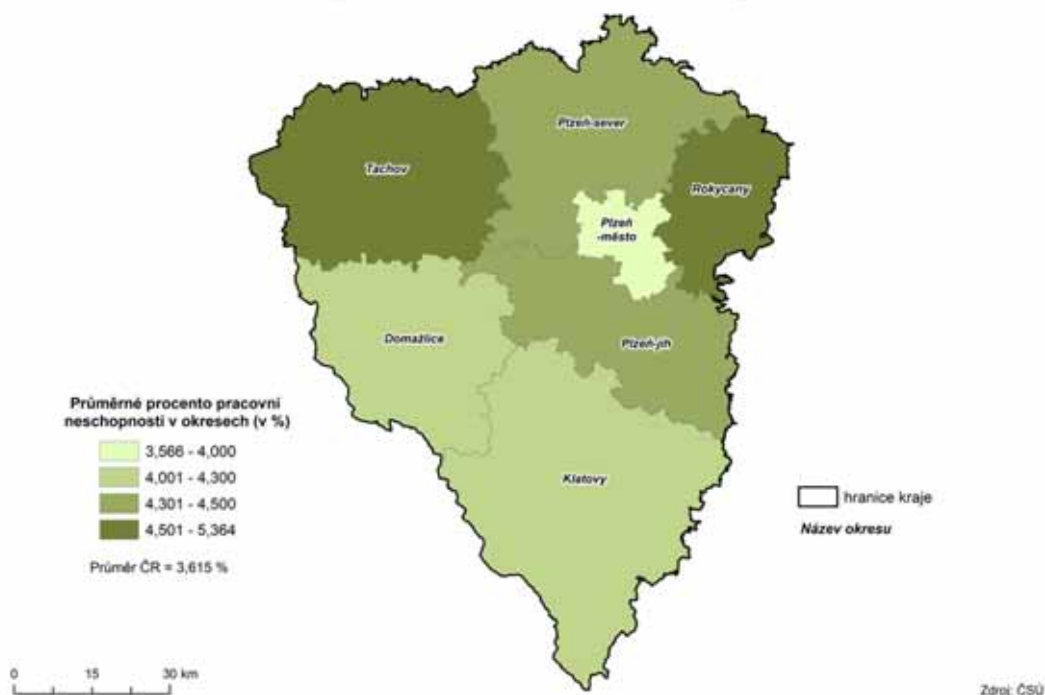
Graf č. 13 Vývoj průměrných mezd v kraji a ČR - pracovištní metoda

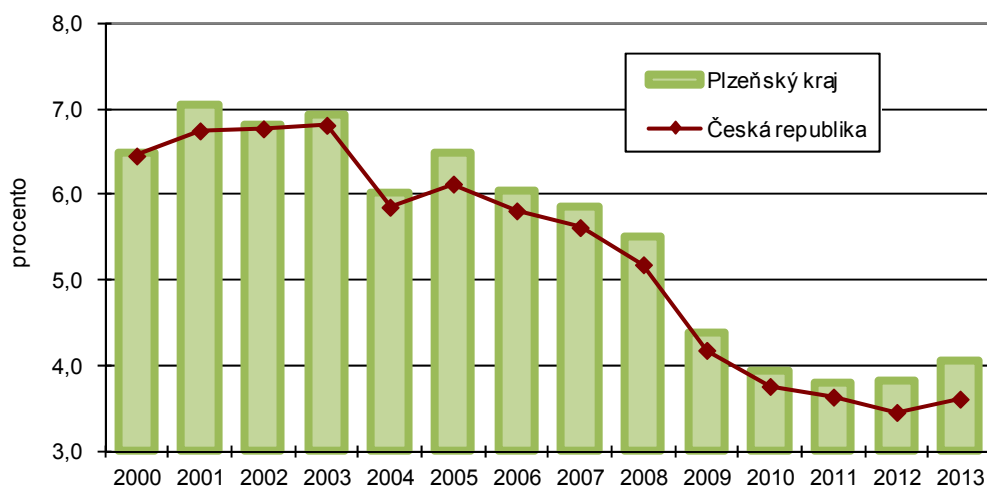
Pracovní neschopnost – průměrný denní počet práce neschopných se třetím rokem zvyšuje

V kraji bylo v roce 2013 evidováno celkem 214 860 nemocensky pojištěných, jejichž počty meziročně klesly o 2,0 %. Ve stejném roce bylo hlášeno 76 373 nových případů, což představovalo denně v průměru 8 711 práce neschopných. Jak je patrné v trvání 1 případu pracovní neschopnosti, lidé řeší dlouhodobě krátké nemoci čerpáním dovolené. Stejně jako v předešlém roce trvala v průměru pracovní neschopnost 41,6 dne, z toho pro nemoc v roce 2013 v průměru 40,0 dne, pro pracovní úraz 51,4 dne a ostatní úraz 51,9 dne. Průměrné procento pracovní neschopnosti dosáhlo v kraji hodnoty 4,054 % a za poslední čtyři roky bylo nejvyšší. Dlouhodobě vykazuje nejvyšší hodnoty okres Rokycany v roce 2013 s 5,364 %. V porovnání s ČR je kraj nad průměrem (3,615 %), mezi kraji vykazuje pátou nejvyšší hodnotu. S 2,651 % vykázalo v roce 2013 Hl. město Praha nejnižší procento pracovní neschopnosti.

Pracovní neschopnost v okresech Plzeňského kraje v roce 2013

Graf č. 14 Průměrné procento pracovní neschopnosti v kraji a ČR v letech 2000 až 2013

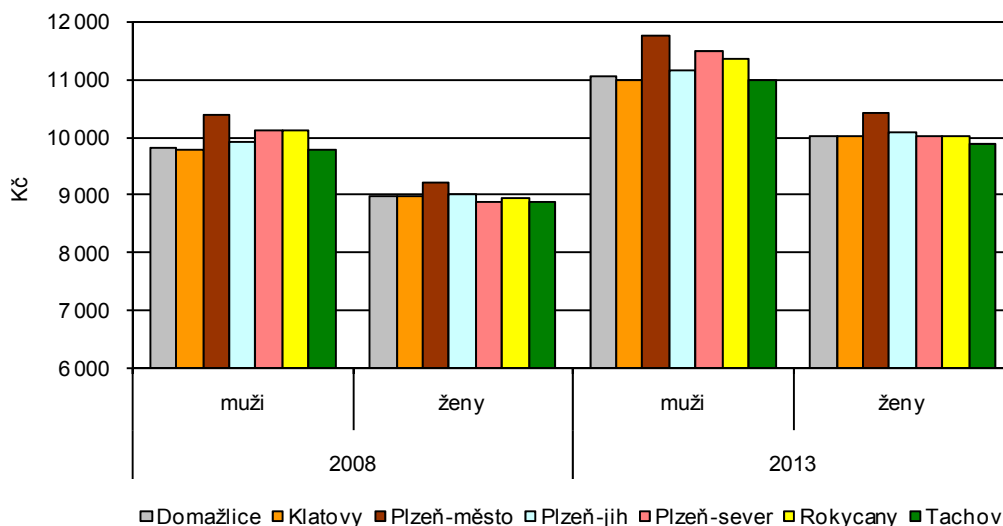

Důchodci a důchody – ubývá invalidních důchodců

Na základě údajů České správy sociálního zabezpečení pobíralo v roce 2013 v kraji celkem 158 770 osob určitý druh důchodu, což bylo o 263 osob méně než v předchozím roce. Téměř dvě třetiny všech důchodců (60,1 %) tvořilo skupinu důchodců starobních, kterých byl přibližně stejný počet jako v předchozím roce (95,4 tisíc). Mezi příjemci starobních důchodů bylo 44 752 mužů a 50 602 žen, jejichž průměrná výše důchodu byla o 2,1 tisíc nižší než důchodců - mužů. V okresech se pohybovaly rozdíly mezi výší starobních důchodů mužů a žen od 1,9 tis. v okrese Klatovy do 2,4 tis. v okrese Plzeň-sever. Průměrná výše starobního důchodu činila v kraji 10 920 Kč a byla pod republikovým průměrem (10 970 Kč). Výše starobních důchodů se v okresech Plzeňského kraje pohybuje od 10 616 Kč v okrese Klatovy do 11 191 Kč v okrese Plzeň-město. Průměrná výše starobního důchodu však netvoří v kraji ani polovinu (48,5 %) mzdového mediánu. Přestože nejvyšší důchody pobírají důchodci v Hlavním městě Praha, přesto jsou v porovnání s mediánem mzdy na tom nejhůře ze všech krajů. Podíl představuje pouze 42,2 %.

Podíl příjemců předčasně vypláceného důchodu tvořil 32,9 % z počtu příjemců plného starobního důchodu, což představuje meziroční nárůst o 0,8 procentního bodu. Celkem pobíralo v roce 2013 v kraji předčasný důchod 30 192 osob. Podíly předčasně vyplácených důchodů se v kraji pohybují mezi 27,0 % v okrese Tachov a 39,9 % v okrese Klatovy. V okrese Klatovy dosahuje uvedený podíl u žen dokonce hodnoty 40,2 %. Proč lidé zažádají o předčasný důchod ovlivňuje řada faktorů, především nedostatek pracovních míst v daném regionu, neochota u starších ročníků dojíždět za prací nebo také ztráta zaměstnání a nezáměr firem zaměstnat osoby předdůchodového věku.

Graf č. 15 Výše důchodu v okresech kraje v roce 2008 až 2013

Školství – přibývá mateřských školek i dětí

Demografický vývoj do roku 2009 s vyšší porodností je stále doprovázen zvyšováním kapacity předškolních zařízení. V kraji se nacházelo ve školním roce 2013/2014 celkem 268 mateřských školek (o 3 zařízení více) s 832 třídami, což je o 20 více než v předchozím školním roce. Meziročně došlo k nárůstu počtu dětí, které navštěvovaly uvedená zařízení předškolního věku, o 374; zvýšily se i počty učitelů o 42. Průměrný počet dětí ve třídě zůstal zachován a v posledních třech letech kolísá kolem 23,5 dětí.

Počet tříd v základních školách se meziročně zvýšil

Baby boom z let 2005 až 2009 začíná ovlivňovat základní školství. Do 218 základních škol docházelo ve školním roce 2013/2014 celkem 44 658 žáků, tj. o 1 289 žáků více než v předchozím školním roce. Vyšší počet žáků zvýšil i počty vyučujících o 44 na 3 149.

**Středoškolské vzdělání zaznamenalo pokles tříd
Západočeská univerzita má 9 fakult**

Přestože zůstal v kraji stejný počet středních škol, došlo jak k úbytku tříd o 38, tak studujících žáků v denním studiu o 939. Snížil se i celkový počet vyučujících o 63.

Západočeská univerzita v Plzni je jedinou vysokoškolskou institucí sídlící v Plzeňském kraji. Studenti mohou studovat bakalářské, magisterské a doktorské studium, přičemž si mohou vybrat mezi prezenčním, kombinovaným nebo distančním studiem. Od roku 2009 však dochází k úbytku počtu studentů s trvalým bydlištěm v kraji; jejich počet se v roce 2013 snížil o 832 na 15 071. Meziročně ubylo i počtu absolventů s místem výuky v kraji cca o 10 %.

Zdravotnictví – počty lékařů se v kraji každoročně zvyšují

Počet lékařů (ve státních i nestátních zařízeních) v kraji připadající na 1 000 obyvatel je v mezikrajském srovnání s hodnotou 4,7 dlouhodobě třetí nejvyšší. Vyšší podíl vykazuje Hlavní město Praha (7,8 lékařů) a Jihomoravský kraj (5,0 lékaře). V regionech Plzeňského kraje je však dostupná lékařská péče rozdílná, zatímco ve venkovských oblastech je lékařů nedostatek, což je patrné z podílové hodnoty, která v okrese Plzeň-sever dosahuje pouze 1,6 a v okrese Tachov 2,4 lékaře, naopak v Plzni-městě činí podíl 8,7 lékaře. Uvedený okres s 8,7 lékaři se řadí mezi okresy v ČR na druhé místo za okresem Brno-město (9,1 lékaře).

Lůžkovou péči zajišťuje celkem 11 nemocnic s 3 320 lůžky, ve kterých je zaměstnáno 1,1 tisíc lékařů (přepočtené osoby). Počty lůžek se od roku 2009 každoročně snižovaly, za posledních pět let se jednalo o 200 lůžek.

Ambulantní péči zajišťovalo v kraji 1 887 lékařů, což v přepočtu na 1 000 obyvatel představovalo 32,9 lékaře. Na jednoho lékaře v ambulantní péči připadá 303 obyvatel.

Kriminalita – zjištěných trestných činů v kraji meziočně přibýlo

Na 1 000 obyvatel připadalo v roce 2013 v kraji 23,9 zjištěných trestných činů, což byl sedmý nejnižší podíl mezi kraji. Nejvyšší trestnou činností v přepočtu na obyvatele vykazuje Hl. město Praha a kraje potýkající se s vysokou nezaměstnaností, tj. Ústecký a Moravskoslezský. Mezi okresy Plzeňského kraje vykazuje nejvyšší hodnotu okres Plzeň-město (34,3 trestných činů), což je nad průměrem ČR (31,0). Ve zbývajících šesti okresech se pohybuje zjištěná hodnota od 15,8 v okrese Plzeň-sever do 23,3 v okrese Tachov. V kraji bylo ve sledovaném roce zjištěno 13,7 tisíc trestných činů, tj. o 6,9 % více než v předchozím roce. Téměř 80 % spáchaných trestných činů připadalo na kriminalitu obecnou. Do uvedené skupiny kriminality patří např. loupeže (meziroční pokles o 21,7 %), vloupání do bytů (nárůst o 20,7 %) a vraždy a znásilnění (nárůst o 17,1 %).

Dopravní nehody – na silnicích zemřelo v roce 2013 nejméně lidí od roku 2009

Od roku 2009, kdy došlo ke změně pravidel pro hlášení dopravní nehody Policii ČR, se nejvíce dopravních nehod se zraněním a škodou nad 100 tis. Kč událo na silnicích v kraji v roce 2012. V následujícím roce došlo k poklesu o 332 na 3 121 nehod. Při těchto dopravních nehodách přišlo o život 43 osob, 155 osob bylo těžce zraněno a 1 451 bylo zraněno lehce. Celkové škody se vyšplhaly na 257,7 mil. Kč. Pod vlivem alkoholu způsobili stejně jako v předešlém roce řidiči 279 dopravních nehod. V přepočtu na 1 obyvatele se kraj spolu s Karlovarským krajem (5,4) řadí mezi kraje s nejnižším počtem způsobených dopravních nehod.

Graf č. 16 Počet dopravních nehod na 1 000 obyvatel v kraji a ČR v letech 2000 až 2013

